

teoriile asupra comunicării ș.a), afirmând că „această lucrare ar putea netezi sau spori atât siguranța, cât și rapiditatea unor lucrări viitoare”, spunem noi a unor demersuri de cunoaștere epistemologică a fenomenului investigat. Bibliografia folosită (pp. 253–270) în realizarea obiectivelor asumate de către autoare este relevantă pentru subiectul tratat și chiar destul de largă, în condițiile în care, după cum chiar autoarea mărturisește – înainte de ‘89 accesul la sursele bibliografice importante reprezenta o problemă pentru cercetătorul român din țară.

Cartea este captivantă, invită la reflecție, ceea ce o recomandă pentru studiu nu numai studenților, masteranzilor și cercetătorilor, ci și celor care sunt interesați de modelul cultural specific spațiului românesc și urmăresc evoluția societății noastre, în contextul globalizării.

Sergiu-Lucian Raiu

Bernard Hours, *Ideologia umanitară sau Spectacolul alterității pierdute*, București, Institutul European, colecția Academica, 2010, 149 p.

Bernard Hours ne pune în prezența unei cărți provocatoare, obiectivele ei trecând dincolo de pura abordare academică în sfera realității trăite social, ca o încercare de ridicare a *vălului ignoranței* (Rawls, 1971) în spatele căruia stă confortabil și inocent *omul civilizat* al zilelor noastre. Prin urmare ea se adresează nu doar specialistului ci oricui este interesat de propria lui condiție istorică.

Premisa analizei angajate în cercetarea faptelor este cea conform căreia ideologia umanitară urmează principiul *bulgărelui de zăpadă* al capitalismului, uniformizarea practicilor sub imperativul eficienței economice având drept corolar uniformizarea reprezentărilor despre om.

Autorul îi găsește responsabili de această convergență ideologică a reprezentărilor despre om și umanitate cu practicile economice pe acei *french doctors*, agenți ai destinului taumaturgic al occidentului, care, mânați de intenții bune, au transformat lumea a treia într-un imens lazaret. În anii ‘60 – ‘70, sub pretextul *drepturilor omului* aceștia au invocat *dreptul de acces la victime* prin care ONG-urile de urgență, deliberat sau nu, au impus imaginea unei lumi a treia guvernată ireponsabil, fără discernământ istoric, aruncată la periferia civilizației de propria neputință. Astfel ONG-urile, în special cele urgentiste, au devenit indispensabile pentru soarta lumii nu doar în propriii ochi ci și în cei ai opiniei publice. De la *dreptul de acces la victime* la *dreptul de ingerință* nu a mai fost decât un pas, un pas parcurs cu cinism, prin care conceptul de suzeranitate a statului a fost iremediabil caducizat, statul fiind progresiv deresponsabilizat față de soarta cetățenilor săi căzuți în grija ONG-urilor urgentiste sau de dezvoltare occidentale.

Astfel, pe scena globală, pe lângă jucătorii consacrați, Bernard Hours identifică apariția unor noi actori, ONG-urile. Acestea, începând cu anii ‘70 – ‘80, vor avea un rol tot mai proeminent din punct de vedere politic și economic, prin prezența lor pe toate meridianele acolo unde competența lor este reclamată de tragediile locale. Ubicuitatea lor și fondurile tot mai mari de care dispun unele dintre ONG-uri atrag tot mai mult atenția unor instituții internaționale cu caracter politic sau financiar (cum ar fi O.N.U. sau F.M.I.). Vor rezulta alianțe și interdependențe cu un puternic impact asupra modului în care vor fi negociate crizele lumii a treia și nu numai. Pe măsură ce ambițiile erau tot mai mari, depășind posibilitățile lor reale, ONG-urile au început să se confrunte tot mai frecvent cu crize financiare. De aici și până la subordonarea lor unor instituții financiare, preocupate mai degrabă de potențialul

financiar al *pieței carității* și de crearea de oportunități economice decât de soarta unor oameni reali confrunțați cu probleme reale, nu a mai fost decât un pas. Astfel, fascinate de propria imagerie despre lume, ONG-urile și-au pierdut, pe nesimțite, autonomia financiară în fața noilor stăpâni ai lumii, ordonatorii de credite, sfârșind prin a fi vitregite de propriul lor destin și nevoite să-și subordoneze propriile viziuni intereselor acestor creditori ai umanismului.

Din parteneriatul dintre ONG-uri și ordonatorii de credite rezultă, din punctul de vedere al autorului, două consecințe majore: exclusiunea globală și negarea alterității. Exclusiunea nu apare ca un simplu revers al incluziunii ci ca un proces programat de selecție economică. Cei care răspund pozitiv la imperatiile pieței și a standardelor impuse de finanțatori beneficiază de asistența tehnică și sprijinul financiar al acestora, în timp ce alții vor rămâne în afara cercului. Redistribuirea mondială a resurselor se realizează în conformitate cu principiul "fiecăruia după merit", criteriile nefiind însă liber negociate ci profund condiționate de interesele celor care dețin resursele și controlează mijloacele de accesare a acestora. Avem de a face cu o altă formă de totalitarism, de data aceasta însă nu unul național-local ci, mult mai grav, unul de natură financiar-globală, fără un centru precis și deci mult mai greu de contestat și contraatacat.

În această excludere programată, ideologia umanitară joacă un rol deosebit de

important. Standardul uman dezirabil din punct de vedere cultural, cu consecințe sociale și economice, este cel cuprins în sistemul reprezentational al acesteia. Singurul om viabil din punct de vedere istoric este subiectul, sau poate mai bine zis obiectul, drepturilor omului. Tot ceea ce se distanțează de condițiile acestui standard trebuie ținut în carantină. Dintr-un anumit punct de vedere, modul în care ideologia umanitară acționează ilustrează "...eșecul esențial al culturii moderne: greșeala de a fi luat abstractul drept concret" (de Konink, 2001), în locul *ideologiei umanitare* putându-se vorbi mai degrabă de o ideologie umanitaristă (conf. utilitarism) ca expresie a instrumentalizării umanului.

În concluzie, în loc de confuzii și îndoieli privind actualitatea lor, cronologia articolelor reunite sub titlul *Ideologia umanitară sau Spectacolul alterității pierdute* ilustrează necesitatea unui discurs antropologic unitar reclamat de diacronia faptelor ce traversează și depășesc abordările parohiale. O lucrare menită să nască controverse prin tulburarea *somnului rațiunii*.

Florin-Emilian Popa

Bibliografie

- de Konink, T. (2001) *Noua ignoranță și problema culturii*, Timișoara: Amarcord.
Rawls, J. (1971) *A Theory of Justice*, Cambridge, MA.: Belknap Press.